

<http://www.congress-eldw.eu/en/page/204-the-european-local-democracy-week-officially-started.html>

¹⁵European Local Democracy Week [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sedl.alnetis.fr/en/>

¹⁶Практика проведення заходів Європейського тижня місцевої демократії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://municipal.gov.ua/articles/show/module/default/article/187>

¹⁷European Local Democracy Week. Filter by: Countries [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sedl.alnetis.fr/en/>

¹⁸European Local Democracy Week. ELDW figures [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://municipal.gov.ua/articles/show/module/default/article/187>

УДК: 355.357 (581)

ЕВОЛЮЦІЯ МИРОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАНАДИ В ООН ВІД «ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ» ДО СУЧАСНОСТІ

У даній статті досліджено еволюцію миротворчої діяльності Канади в рамках ООН. Зокрема, аналізуються такі поняття, як превентивна дипломатія, миротворчість, підтримання миру та постконфліктне миробудівництво. Також звернено увагу на нові підходи до реалізації зовнішньої політики Канади відповідно до змін міжнародного середовища.

Ключові слова: ООН, Канада, підтримання миру, операції з підтримання миру, превентивна дипломатія, миротворчість, постконфліктне миробудівництво, «холодна війна», постбіполярність.

Anna Nogol. Evolution of peacekeeping activities of Canada in the UN from «cold war» to the present. This article is investigated to Canadian peacekeeping evolution within the UN. In particular, are analyzed such concepts, as preventive diplomacy, peacemaking, peacekeeping and peacebuilding. Is considered new approaches to implementation of foreign policy of Canada according to changes of the international environment.

Keywords: UN, Canada, to peacekeeping, peacekeeping operation, preventive diplomacy, peacemaking, peacekeeping, peacebuilding, «cold war», post-Cold War era.

Анна Ноголь. Эволюция миротворческой деятельности Канады в ООН от «холодной войны» до современности. В данной статье исследована эволюция миротворческой деятельности Канады в рамках ООН. В частности, анализируются такие понятия, как превентивная дипломатия, миротворчество, поддержание мира и постконфликтное миростроительство. Также обращено внимание на новые подходы к реализации внешней политики Канады в соответствии с изменениями международной среды.

Ключевые слова: ООН, Канада, поддержание мира, операции по поддержанию мира, превентивная дипломатия, миротворчество, поддержание мира, постконфликтное миростроительство, «холодная война», постбиполярность.

¹⁹European Local Democracy Week 2014. Participatory democracy: sharing, proposing, deciding. Statement by the President of the Congress of the Council of Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2245789&Site=Congress&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=CACC9A&BackColorLogged=EFEA9C>

²⁰Про Європейський тиждень місцевої демократії. Указ Президента України від 27 вересня 2007 р. № 922 // Офіційний вісник Президента України. – 2007. – № 33. – С. 53.

²¹Посібник з питань партисипативної демократії (демократії участі) на місцевому рівні. Під ред. Толкованова В.В. – Київ: Крамар, 2011. – С. 49.

© Анна Ноголь
(м. Чернівці)

Постановка наукової проблеми та її значення. Миротворчість як феномен у міжнародних відносинах виникла не так давно порівняно з іншими явищами суспільно-політичного характеру, проте за час свого існування вона набула широкого резонансу і стала невід'ємною складовою сучасної ліберальної концепції. Але інструменти, якими здійснюється миротворча діяльність та самі пріоритети, які ставлять перед собою суб'єкти що її здійснюють, – суттєво відрізняються у проміжку кількох десятирічків.

Миротворчість періоду «холодної війни» була унікальним елементом, який використовувався тоді ще новим політичним інститутом – Організацією Об'єднаних Націй та фактично двома наддержавами – США та СРСР, які через Раду Безпеки впливали на впровадження будь-яких ініціатив, пов'язаних з нею. Канада у такій ситуації могла лише зайняти позицію «середньої держави», якій вигідно було підтримувати миротворчість з декількох причин: по-перше, задля іміджу країни-миротворця, що давало їй змогу посилювати свій вплив серед колишніх колоніальних країн; по-друге, задля балансу сил між США та СРСР, адже конфлікт між ними призвів би до неминучого втягнення Канади в нього; по-третє, активна зовнішня політика давала змогу урівноважувати асиметричні відносини з сильним сусідом. Саме тому, в період «холодної війни», Канада вплинула на розвиток миротворчості. Збереження миру та політика мультилатералізму сформували позитивний імідж держави і стали предметом гордості її громадян. Статус держави-миротворця Канада намагається утримувати й надалі, але для цього вона змушена переглядати свою зовнішньополітичну стратегію.

Мета статті полягає у дослідженні миротворчої діяльності Канади в ООН у період від «холодної війни» до сучасності, а також в аналізі сучасної зовнішньополітичної стратегії та її впливу на миротворчість Канади.

Аналіз досліджень проблеми. Дана проблема активно досліджується такими російськими науковцями як Є. Ізраєлян, Н. Євтихевич, О. Сухарьов, а також канадські вчені М. Раддержем, Дж. Вірік та Р. Міллер.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом довгого часу канадські «блакитні каски» становили основу або значну частину миротворчих сил Організації Об'єднаних Націй. У роки «холодної війни» Оттава надала людського ресурсу в загальному обсязі 10 % від всього миротворчого персоналу ООН¹. Уряд спрямовував у «гарячі точки» військовий персонал (для виконання бойових, тилових і розвідувальних завдань, а також військових спостерігачів), цивільних фахівців (з проведення виборів, поліцейських, зв'язківців, членів Червоного Хреста та інших гуманітарних організацій). Канадці успішно працювали і в основних структурах ООН, що займалися ОПМ – Спеціального комітету ООН з миротворчих операцій із підтримки миру і в Департаменті операцій з підтримки миру (ДОПМ).

Миротворчі місії як були так і залишаються основним багатостороннім інструментом, який Канада використовує у своїй діяльності в межах ООН. Вони мають тенденцію «відзеркалювати» цінності західних або ліберальних демократичних суспільств, що робить їхнє проведення ще більш актуальним. Такі місії часто розцінюються як продукт інновацій «холодної війни», а підтримка миру – компонент сучасних міжнародних миротворчих операцій. Але в багатьох випадках, це – формальний зв'язок, який було встановлено лише тому, що підтримка миру була головною формою втручання ООН. Саме в цей час Канада розвинула істотне експертне знання і зробила репутацію. Також варто зазначити, що в процесі зміни політичної ситуації в світі, старі методи ведення миротворчих операцій почали втрачати свою ефективність.

Суттєвим є те, що трансформація міжнародної системи після 90-х років змусила головних акторів змінювати тактику ведення своїх зовнішніх політик, адже замість двох наддержав, з'явився один гегемон – США з наростаючими регіональними центрами сили, міжнародна система стала багатопольярною, підвищився рівень конфліктогенності у точках цивілізаційних перетинів, що призвело до спалахів нових конфліктів та загострення вже існуючих. Тепер ООН з однієї сторони мала більше шансів вести миротворчу діяльність не в контексті відносин США – СРСР, а відповідно до нового постбіполярного світоустрою. З іншого боку, це піднімало питання реформування Організації Об'єднаних Націй, яка не мала досвіду діяльності в новому всесвітньому міжнародних феноменів. Нові внутрішні конфлікти породили багато запитів про міжнародну допомогу, надходили скарги про те, що влада використовує нелегітимні методи у вирішенні гуманітарних питань та зловживає своїм статусом. І ООН, і неурядові організації намагалися вирішити цю проблему, результати були суперечливими, але, загалом, невтішними. Спочатку, міжнародне спів-

товариство було в захваті з приводу використання методів підтримки миру ООН, щодо гарантування доставки гуманітарної допомоги і відновлення стабільності на проблемних територіях. Однак, безлад з мандатами і право вето держав, призводило до зрадницьких суперечливих ситуацій, які лише погіршували становище. Саме тому, на тлі зростаючих складнощів в Югославії, Канада починає зміщувати центр своїх зусиль від безпосередньої участі в миротворчих операціях до розробки нових принципів миротворчої діяльності. Увага Канади до такої роботи не в останню чергу пояснювалося тим, що після закінчення «холодної війни» розробка миротворчої доктрини вийшла на одне з перших місць у діяльності ООН. На засіданні РБ ООН 31 січня 1992 року, вперше проведеному на рівні глав держав і урядів, було дано доручення Генеральному секретарю ООН Бутросу Галі підготувати рекомендації щодо посилення миротворчого потенціалу ООН. Підсумком цієї роботи стала доповідь «Порядок денний для миру», представлений Генеральним секретарем в червні 1992 року².

Було ідентифіковано чотири заходи, які Організація Об'єднаних Націй могла б прийняти у відповідь на вже діючі, або ті, що можуть вибухнути конфлікти: превентивної дипломатії (preventive diplomacy), миротворчості (peacemaking), підтримання миру (peacekeeping), постконфліктного миробудівництва (peacebuilding).

Кожен із заходів відноситься до особливої стадії в циклі конфлікту: превентивна дипломатія застосовується під час підготовки до конфлікту, але перш ніж збройний конфлікт вибухне; миротворчість застосовують після того, як конфлікт перетне поріг збройних військових дій; підтримка миру означає операції, що, як правило, проводяться відповідно для контролю над виконанням мирної угоди та сприяння її виконанню; підтримання миру окреслюється як реабілітаційна програма, що має на меті недопущення нової ескалації конфлікту. Особливий інтерес з точки зору аналізу нових тенденцій у миротворчості Канади представляє концепція постконфліктного миробудівництва, що з'явилася в міжнародному житті відразу після промови Генерального секретаря. Ідея полягала в тому, що міжнародне втручання повинно виходити за рамки вирішення військових завдань, включати сприяння національному примиренню, відновленню уряду і надавати допомогу у вирішенні ключових соціально-економічних, культурних та гуманітарних проблем після згасання конфлікту, забезпечуючи тим самим надійний фундамент для досягнутого миру.

Ще одним важливим явищем у зміні тенденцій миротворчої діяльності було те, що після невдало проведених операцій в ООН процедура прийняття рішень змінилася від короткої ейфорії початку 1990-х до застереження і зменшення очікування. Це відображають сучасні факти, згідно яких, провідні держави скорочують в різних областях світу свої миротворчі контингенти, вони більше не бажають «втручатися в односторонньому порядку збройни-

ми силами в конфлікти чи війни, далекі від дому»³. Щодо Канади в даному питанні, то вона не є виключенням, але разом з тим як і раніше вважає миротворчість власним політичним продуктом.

З початком нового тисячоліття актуальність у проведенні миротворчої діяльності не зникає. Сьогодні, глобальні миротворчі операції переживають безпрецедентний бум, набагато перевищуючи послідовність, яка слідувала за «холодною війною». З кінця січня 2003 року до лютого 2006 року, число миротворців ООН, збройні сили та поліція, виросли з 18600 до 82685 осіб⁴, у тому числі декілька людей цивільного персоналу. ООН санкціонувала, що більш ніж 140 тис. співробітників задіяні у 18 миротворчих операціях по всьому світу⁵. Міжнародні організації та окремі держави роблять усе, щоб досягти необхідного приросту миротворчих операцій. Існують поточні виклики перед ООН. На сучасному етапі організація розподіляє завдання перед державами-членами, кожна з яких працює в тій сфері, де вона є сильною, таким чином створюється «щит потреб», при цьому, проводяться заходи, які включають дублювання виконаної роботи, бо кожен має свої завдання і обов'язки. Канада не є винятком, тому що це стосується ініціатив, які йдуть від її уряду щодо миротворчих операцій.

Важливе питання, яке постало перед Канадою сьогодні, в контексті миротворчої діяльності, – це відсутність доктрин, які б засвідчували на глобальному рівні, що саме ця держава заклала основу миротворчості. Так, Канада, незважаючи на рекорд участі в миротворчих операціях з початку їх заснування, а також, не дивлячись на тверде переконання канадців в тому, що саме вони є засновниками миротворчої діяльності, вкрай мало внесла саме в розвиток доктрин, особливо з точки зору застосування сили. До середини 1990-х років, канадської миротворчої доктрини як такої не існувало, і всі операції несли адхократичний характер. Ця доктринальна прогалина була переглянута, і в 1995 році був створений Міжнародний Миротворчий Центр в Новій Шотландії, де комплексно розроблялися концептуальні засади миротворчості. У 1995 році у Канаді вже з'явилася сформульована доктрина, де як і в доктрині США основний акцент робився на відмежування миротворчих операцій від військових. Для Канади надзвичайно важливим моментом являється довіра конфліктуючих сторін. У зв'язку з цим, канадська доктрина може бути охарактеризована скоріше як політична, аніж військова. Важливою особливістю канадської військової стратегії є заява про небажання Канади виступати самостійно на глобальному рівні, збройні сили цієї країни діють тільки в складі коаліційних угруповань і беруть участь тільки в локальних миротворчих операціях⁶.

Таким чином, в ході широких політичних, наукових та громадських дискусій 1990-х – початку 2000-х років Оттавою була розроблена нова концепція миротворчості. Її перший базовий принцип – суворі вибірковість в підході до участі Канади в ОПМ, заснована на обліку національних інтересів

країни. Відповідно до загальної установки були сформульовані критерії участі канадських «блакитних касок» в Організації Об'єднаних Націй. Передбачалося враховувати такі моменти, як реалістичність мандата операцій; потенційна можливість досягнення компромісу учасників конфлікту; готовність інших держав членів ООН внести свій вклад в ці заходи; перспективу здійснення ефективного командування ООН з чітко визначеними повноваженнями, планом і термінами закінчення ОПМ; наявність фінансової та тилової бази. Передбачалося також брати до уваги ступінь складності операції (потенційний ризик для військовослужбовців, серйозність і глибину кризової ситуації), ймовірність врегулювання конфлікту, відповідність завдань даної місії іншим зобов'язанням канадських збройних сил.

Другий елемент концепції – перенесення центру ваги у миротворчості з операцій на користь миру на превентивну дипломатію і постконфліктне миробудівництво, цю ідею Канада взяла від безпосередньої стратегії ООН XXI століття. У довгостроковому плані він покликаний принести більш відчутні результати.

Третя складова частина концепції – установка на участь в заморських військових операціях НАТО. Було продекларовано намір уряду брати участь у зарубіжних операціях в рамках НАТО не тільки за межами території союзників, а й за межами Європи. Це положення отримало подальший розвиток в оборонній стратегії Канади 2008 року «Спочатку Канада». У світлі зовнішніх загроз (до них були віднесені теракти, нестабільність держав, етнічні та релігійні конфлікти), були сформульовані три завдання збройних сил країни: оборона Канади, оборона Північної Америки та участь у збереженні міжнародної безпеки і в гуманітарних місіях. Було висловлено готовність уряду вносити вклад в різні акції, від гуманітарної допомоги до бойових дій по стабілізації обстановки за межами Канади. Серед організаторів місій були названі ООН і НАТО, а також було наголошено на форматі «коаліцій дружніх держав» (like-minded states).

Перераховані вище принципи були без зволікання перенесені в практичну площину. Найпомітнішою тенденцією політики Канади в області миротворчості в кінці XX – першому десятилітті XXI століття стало зниження її участі у миротворчій діяльності ООН⁷. Причин цього може бути декілька. З одного боку, Канада багато сил та ресурсів кинула на врегулювання конфлікту в Югославії та Афганістані, при чому Афганська проблема досить суттєво підірвала імідж Канади. З іншого боку, Канада хотіла посилити свої позиції в НАТО.

Зараз для Канади вкрай важливо оживити прихильність до миротворчих місій під егідою ООН, адже наприкінці XX століття Канада будучи членом НАТО, змушена була дистанціюватися від діяльності в рамках Організації Об'єднаних Націй, так як вони піддалися широкій критиці через свою заполітизованість. Мова йде про події, коли Канада

вивела свої сили із Німеччини після її об'єднання, що трактувалося як нехтування інтересами союзу на користь ООН, яка була в більшій мірі залучена до миротворчої місії в Боснії та Герцеговині⁸.

У ХХІ столітті Канада не може дозволити собі ризикувати членством в ООН навіть попри те, що це інколи суперечить інтересам її діяльності в альянсі, адже воно включає в себе широкий спектр взаємодії соціальних, політичних та культурних питань. Навіть у сфері безпеки Організація Об'єднаних Націй залишається найбільш актуальним форумом для широкого спектра питань безпеки, до якого інші політичні організації не можуть апелювати: координація суб'єктів безпеки, громадський порядок, миробудівництво, безпека громадянства, роззброєння, демобілізація та реабілітація, реформа сектору безпеки, проблема біженців та операції з надання гуманітарної допомоги. Це аспекти в області миротворчих операцій, від яких Канада може отримати цінну політичну валюту використовуючи свої існуючі сильні сторони, а це може бути досягнуто, в першу чергу, через співпрацю з ООН. Також важливим моментом для юридичної підтримки сучасних операцій являються статті 29, 39, 40 і 42, а також стаття 40 Статуту ООН, де зазначається, що потрібно вжити превентивних заходів, навіть в тих випадках, коли ще нема обґрунтованих даних про існування загрози. При цьому, існує думка, що це відноситься до заходів, які повинні здійснювати самі учасники конфлікту, а не світова спільнота, по-друге, багато дослідників вважають, що мова тут іде лише про міждержавні конфлікти, і застосування даних заходів до внутрішніх конфліктів є не обґрунтованим⁹. Разом з тим, потрібно відзначити, що спочатку операції на користь миру сприймалися тільки як заходи тимчасові, за умови згоди конфліктуючих сторін, оскільки дані операції являються лише інструментом з підтримки миру та міжнародної безпеки, сучасні ж операції мало відповідають цим критеріям, а тому спочатку потребувалося менше ресурсів аніж на сьогодні, а отже, для того щоб і надалі підтримувати статус держави-миротворця, Канада мусить збільшувати і власне фінансування на ці проекти.

Також Канада має вирішувати проблему ресурсів за рахунок більшої вибірковості. Для цього до традиційних критеріїв участі Канади в миротворчих операціях рекомендувалося додати нові. Тепер при розгляді питання про участь в миротворчій операції пропонувалося враховувати чотири групи чинників: ступінь складності операції (серйозність конфлікту, здійснені завдання, ступінь ризику, співробітництво сторін конфлікту, підтримку РБ ООН); масштаби операції (тип операції, ймовірність політичного врегулювання, характер канадського участі); ефективність операції (ефективність системи командування, обсяг фінансових, людських і логістичних ресурсів); канадські інтереси (відносини з країною або сторонами конфлікту, залученість в операції НАТО та інших організацій, членами яких була Канада, ступінь загрози міжнарод-

ному порядку і безпеці, ступінь гуманітарних страждань, ступінь загрози демократії, ступінь підтримки операції громадською думкою)¹⁰.

Висновки. Починаючи з 90-х років відбувається переоцінка миротворчої діяльності ООН в цілому, та всіх членів окремо. Канада – держава, яка традиційно вважається миротворцем, почала втрачати власні позиції, що пов'язано як і з внутрішніми факторами всередині держави, так і зі зміною міжнародного середовища, яке потребувало нових методів та нової поведінки. Попри це, канадський уряд (незалежно від того, ліберали чи консерватори) намагається утримати раніше сформований імідж, при цьому змінивши деякі акценти миротворчої діяльності. Канада може й надалі сприяти проведенню миротворчих операцій під керівництвом ООН, шляхом підвищення її можливостей в області адміністрування, координування та навчання, а також забезпечення надання ресурсів для громадських завдань, допомагаючи в питаннях щодо реабілітації громадян та підтримці, що дозволяє постачати засоби першої необхідності на проблемні території. Це дасть змогу державі маневрувати у постбіполярному світі і стійко витримувати його динамічні зміни.

¹Canada's Foreign Policy: Principles and Priorities for the Future. Report of the Special Joint Committee of the Senate and the House of Commons Reviewing Canadian Foreign Policy. – Queen's Printer, 1994. – С. 16.

²Повестка дня для мира: превентивная дипломатия, миротворчество и поддержание мира. Доклад генерального секретаря в соответствии с заявлением, принятым 31 января 1992 года на заседании Совета Безопасности на высшем уровне [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://daccessddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N92/289/17/IMG/N9228917.pdf>.

³Wirick G. Canada and Missions for Peace. Lessons from Nicaragua, Cambodia, and Somalia / G. Wirick, G. Miller, R. Miller. – International Development Research Centre, 1998. – С. 29.

⁴United Nations peacekeeping operations background note, 31 March 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/en/peacekeeping/documents/backgroundnote.pdf>.

⁵Annual Review of Global Peace Operations 2007. Center on International Cooperation. – London: Lynne Rienner, 2007.

⁶Сухарев О. Некоторые аспекты новой военной стратегии Канады // Зарубежное военное обозрение. – №7. – 2003.

⁷Израилян Е. Гуманитарные аспекты внешней политики Канады. – Москва: Институт США и Канады РАН, 2013. – С.137-138.

⁸United Nations peacekeeping operations background note, 31 March 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/en/peacekeeping/documents/backgroundnote.pdf>.

⁹ Барановский Е. Страхование мира: Участникам операции ООН по поддержанию мира. – М.: Научная книга, 2000.

¹⁰ Володин Д. Эволюция канадского миротворчества после холодной войны (1990-е годы) [Елек-

тронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rus.ru/?act=read&id=399>

УДК: 327(73:55)«196/197»

© Олесь Павлюк
(м. Чернівці)

ПОЛІТИКА США ЩОДО ІРАНУ У РАМКАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ДОКТРИНИ НІКСОНА НА БЛИЗЬКОМУ ТА СЕРЕДНЬОМУ СХОДІ

У статті здійснено дослідження політики США щодо Ірану у 1960 – 1970-х рр., яка реалізовувалась згідно концепції «двох стовпів» у рамках Доктрини Ніксона. Значна увага приділяється зовнішньополітичному курсу президента Р. Ніксона на Близькому та Середньому Сході й щодо Ірану, зокрема. Політика США у 1960 – 70-х рр. XX ст. перетворила Іран в активного гравця в регіоні Перської затоки, модернізувавши його збройні сили, сприяючи економічному зростанню та політичній самостійності. Автор відзначає недоліки політики, які сприяли конфронтації двох країн після Ісламської революції 1979 р.

Ключові слова: зовнішня політика США, Іран, Доктрина Ніксона, концепція «двох стовпів», Близький та Середній Схід, країни Перської затоки.

Olesia Paviuk. US policy on Iran under implementation of the Nixon Doctrine in the Near and Middle East. The U.S. policy on Iran in 1960 – 1970s of the XX century, which was implemented within the framework of the «twin pillars» concept under the Nixon Doctrine, is studied in the article. Much attention is paid to the foreign policy vector of President R. Nixon in the Near and Middle East and in Iran in particular. U.S. policy in the 1960s and 1970s has turned Iran into an active player in the Gulf region, modernizing its armed forces, contributing to economic growth and political independence. The author notes the main shortcomings of the policy that contributed to the confrontation of the two countries after the Islamic Revolution of 1979.

Keywords: US foreign policy, Iran, Nixon Doctrine, the «twin pillars» concept, the Near and Middle East, the Persian Gulf countries.

Олесь Павлюк. Политика США в отношении Ирана в рамках реализации Доктрины Никсона на Ближнем и Среднем Востоке. В статье проведено исследование политики США в отношении Ирана в 1960 – 1970-х гг., которая проводилась согласно концепции «двоих столбов» в рамках Доктрины Никсона. Значительное внимание уделяется внешнеполитическому курсу президента Р. Никсона на Ближнем и Среднем Востоке и в отношении Ирана в частности. Политика США в 1960-70-х гг. XX века превратила Иран в активного игрока в регионе Персидского залива, модернизировав его вооруженные силы, способствуя экономическому росту и политической самостоятельности. Автор отмечает недостатки политики США, что способст-

вовали конфронтации двух стран после Исламской революции 1979 г.

Ключевые слова: внешняя политика США, Иран, Доктрина Никсона, концепция «двоих столбов», Ближний и Средний Восток, страны Персидского залива.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасні міжнародні відносини характеризуються загостренням суперечностей між ключовими країнами, регіональними та світовими економічними, політичними та релігійними центрами. Відносини США й Ірану мають свою тривалу історію, яка супроводжувалася досить неоднозначними періодами як партнерства та всесторонньої підтримки, так і конфліктності та готовності до рішучих дій. На жаль, при цьому в основу політики не завжди закладалися принципи міжнародного права та зобов'язання членів ООН. У наш час, у центрі уваги цих взаємин – питання ядерної програми та реалізація політики санкцій. У цьому контексті, 2015 р. повинен стати роком прориву у домовленостях за посередництва країн ЄС. На нашу думку, цього очікує економіка всередині Ірану та західні інвестори. Однак усебічне дослідження передумов загострення саме двосторонніх американо-іранських відносин матиме важливе значення для подальших наукових досліджень та перспектив врегулювання кризи взаємин зокрема.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Серед зарубіжних дослідників, праці яких присвячені вивченню та аналізу зовнішньої політики США в умовах холодної війни, дослідженню відносин Сполучених Штатів з Іраном, варто назвати таких, як Дж. Мігліетта, Г. Сик, Р. Такей, В. Полк, Б. Рубін, Т. Петерсон. Двосторонні економічні та військові відносини між США та Іраном розглядають Т. Купер, Х. Ярукхі, М. Шахеді. Аналіз відносин США й Ірану напередодні революції 1978-79 рр., а також близькосхідну політику США знаходимо у працях українських дослідників О. Коппель, В. Гребцова, Д. Варнавського, К. Ахундова, В. Павленка, Н. Фабрика. Серед російських науковців варто відзначити науковий доробок М. Раку, Г. Мирського, М. Носова, В. Кременюка.

Формулювання мети та завдань статті. Метою статті є аналіз політики США стосовно Ірану у період адміністрації Р. Ніксона, яка здійснювалася згідно концепції «двох стовпів» у рамках Доктрини Ніксона. Виходячи з поставленої мети, були окрес-